

**de beleving
van het
toekomstige
victoriapark**



voorwoord

In de tijd dat de kantoren van Philips Lighting hier zaten was het Emmasingelkwadrant vooral een gesloten enclave. Mensen kregen hier alleen met een pasje toegang. En parkeerden hun heilige koe op het royaal bemeten parkeerterrein. Deden hun werk en reden aan het einde van de werkdag weer naar huis.

De afgelopen jaren openden we dit gebied stap voor stap om het om te toveren tot een nieuwe groene hotspot van Down Town Eindhoven. De transformatie van het voormalige Philips Lighting naar city-lofts. De bouw van Gaagle en de aanstaande oplevering van de Onyx-toren zorgen er voor dat hier veel nieuwe mensen van over de hele wereld zijn komen wonen. En dat vele anderen de komende jaren nog volgen. Gezellige horeca-faciliteiten, een supermarkt en culturele voorzieningen in de plinten moeten zorgen voor lokale service, levendigheid en nieuwe dynamiek.

Die levendigheid en dynamiek moet ook versterkt worden door het aan te leggen Victoriapark. En waar onze oude Gender weer een nieuwe stroombedding krijgt. Een plek in het centrum waar bewoners kunnen samenkomen. Maar dat ook een nieuw groen pareltje wordt voor de inwoners en bezoekers van Eindhoven. Waar je even tot rust kunt komen in de lunchpauze. Of tijdens het shoppen in de stad. Met je rug op het gras en je hoofd in de wolken. Een plek waar je de drukte van de stad even aan je voorbij kunt laten glijden. Het moet ook een typisch Eindhovense plek worden. Omringd door Philips-iconen, met events, met design, met living labs en innovatie. Kortom, wij willen er alles aan doen om er met Eindhovens DNA “een park voor de stad en een tuin voor de buurt” van te maken. Maar dat kunnen we niet alleen. Het maken van zo’n belangrijke plek doe je samen. Dat klinkt logisch, maar is nog niet altijd even vanzelfsprekend.

Bij de gebiedsontwikkeling van het Emmasingelkwadrant gaan we zoveel mogelijk het gesprek met elkaar aan. Zo ook bij het verder vormgeven van het park. Met omwonenden, mogelijke bezoekers, ondernemers en andere geïnteresseerden hebben we gesproken. Met de regels van ‘Design thinking’ hebben we iedereen getriggerd om na te denken over hun verlangens voor het Victoriapark. Hoe zou je het park willen gebruiken? Wat moet er mogelijk gemaakt worden? Een potje voetbal? Een openlucht designstudio? Op zijn tijd een festival of buitenfilm? Of gewoon lekker niksen aan het water? Zegt u het maar!

De resultaten van die gesprekken, sessies en de inspraakavond staan in deze tekst. Ze worden vertaald in de volgende stap van het ontwerpproces van het park. Vervolgens nemen we de buurt stap voor stap mee in het traject van verfijnen van het ontwerp tot het gewenste eindresultaat. Die nieuwe groene hotspot van Down Town Eindhoven waar iedereen zich welkom voelt.

Ik wil Renee Scheepers en Alissa van Asseldonk bedanken voor hun positieve vibe bij het ondersteunen van de gemeente. Op inspirerende en laagdrempelige wijze gingen ze de dialoog met de stad aan om het sentiment en de dromen te vangen. Veel leesplezier!



Maurice Delil
sr. Projectmanager gebiedsontwikkeling Emmasingelkwadrant
Gemeente Eindhoven

inhoud



aanpak & proces



onderzoek



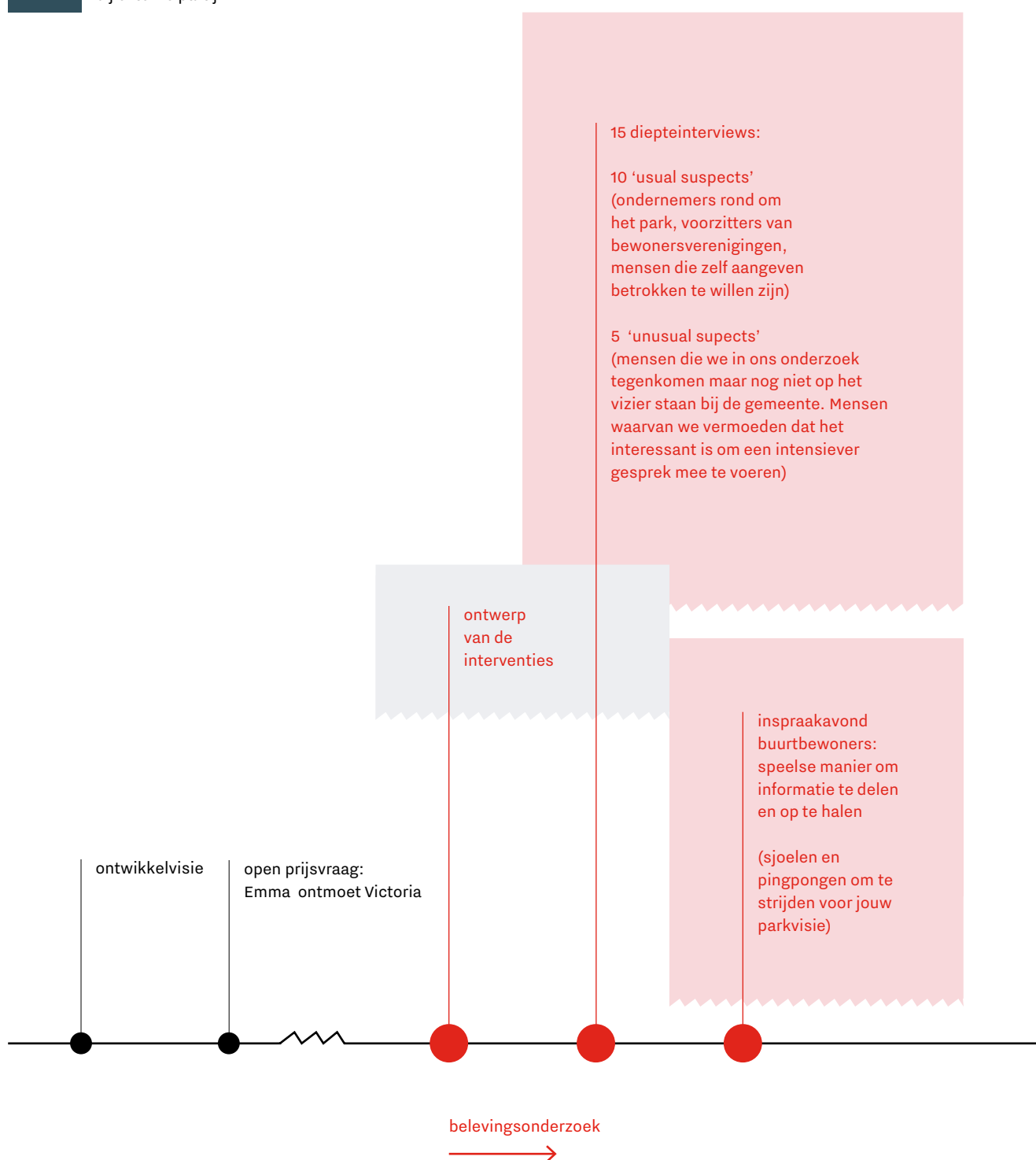
toekomstige belevingen

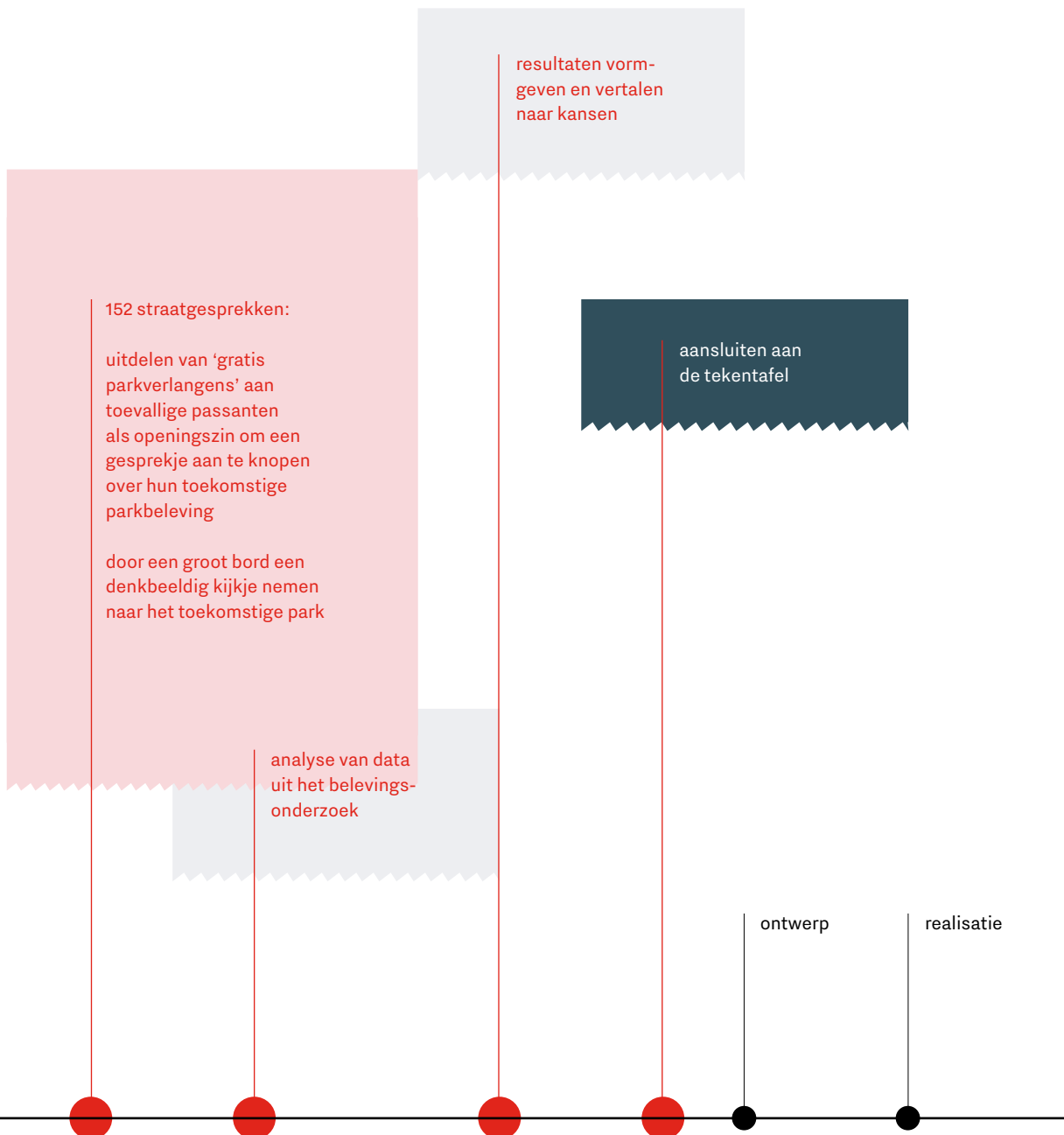


kansen

**aanpak
& proces**

proces





aanpak

De beleving van een plek is erg persoonlijk en daarom moeilijk te vatten in een algemeen beeld. Het samen met buurt- en stadbewoners verbeelden van een park dat er nog niet eens is, maakt de opgave nog lastiger. Door middel van prikkelende interventies beogen we de verbeelding op te rekken, om inzicht te krijgen in de behoeftes van de toekomstige gebruikers van het park.

In de **diepte-interviews** gebruiken we een groot bord om de gesprekken te notuleren, veel groter dan praktisch nodig. De grootte van het bord werkt als ijsbreker, en maakt het mogelijk om mensen actief deel te laten nemen aan het interview, de schetsen en teksten. Ervaring uit eerdere co-creatie trajecten leert ons dat er vrije denkruimte moet zijn om de toekomst te kunnen verbeelden. Daarom voegen we aan de interviewposter letterlijk een 'parkeervak' toe. Alle praktische bezwaren nemen we serieus, maar 'parkeren we even' om daarna terug te keren naar de kern: hoe wil jij het park beleven?

De ambitie in de **straatinterviews** is om een groot publiek te bereiken en juist die personen te spreken die zich niet zouden opgeven voor een interview. Een tactiek die we daarbij vaker gebruiken is het creëren van een scène met een goede openingszin en opvallende attributen: we delen 'gratis parkverlangens' uit. Met een doosje met twaalf verlangens, een vlag en een bord om 'naar de toekomst te kijken' gaan we op straat het gesprek aan. Het uitzoeken van een verlangen leidt tot boeiende gesprekken die plaatsvinden in het toekomstige park zelf en in het drukste stukje stad; het 18 Septemberplein nét voor kerst.

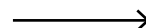


verbeeldingsruimte



open ruimte om gezamenlijk een belevingskaart van het park te maken

uitdelen



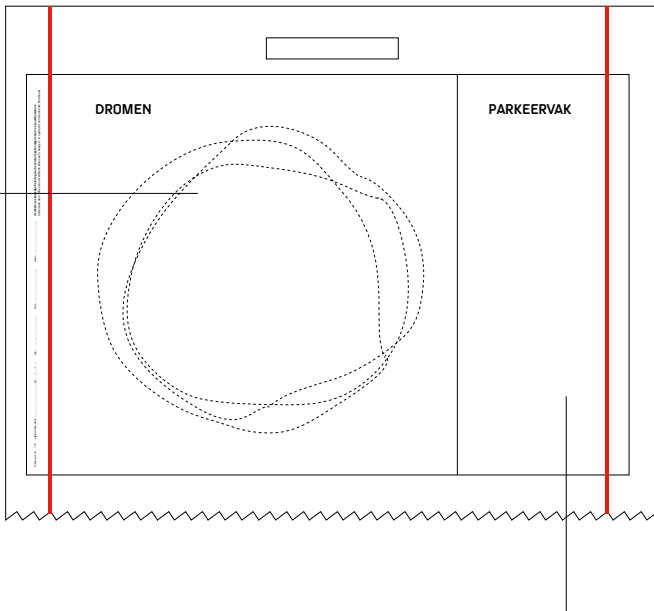
'gratis parkverlangens' *uitdelen* in plaats van naar informatie *vragen*

1. FEEST VIEREN	2. VERLIEFD ZIJN	3. JE HOOFD LEEG MAKEN	4. BUITEN SPELEN	5. BEWEGEN	6. KEI HARD NIKSEN
7. EEN PRAATJE MAKEN	8. WERKEN	9. VERWON- DEREN	10. LEKKER SAMEN HANGEN	11. DOOR HET GROEN FIETSEN	12. ...

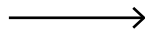
openingszin



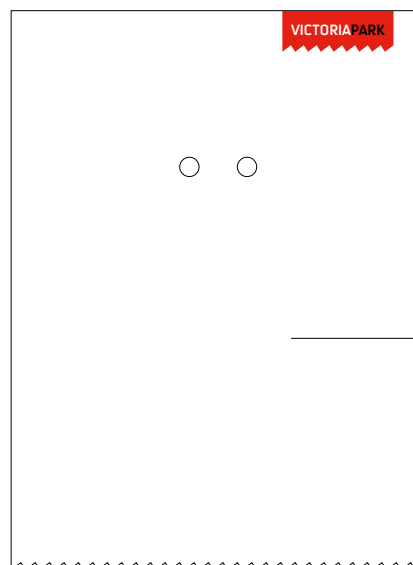
een prikkelende vraag stellen als openingszin



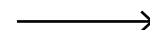
parkeren



praktische bezwaren serieus nemen en noteren, maar 'even parkeren' om het over de beleving te kunnen hebben



de toekomst verbeelden



een denkbeeldig kijkje in de toekomst nemen door het uitzicht letterlijk en figuurlijk te kaderen

onderzoek



onderzoek



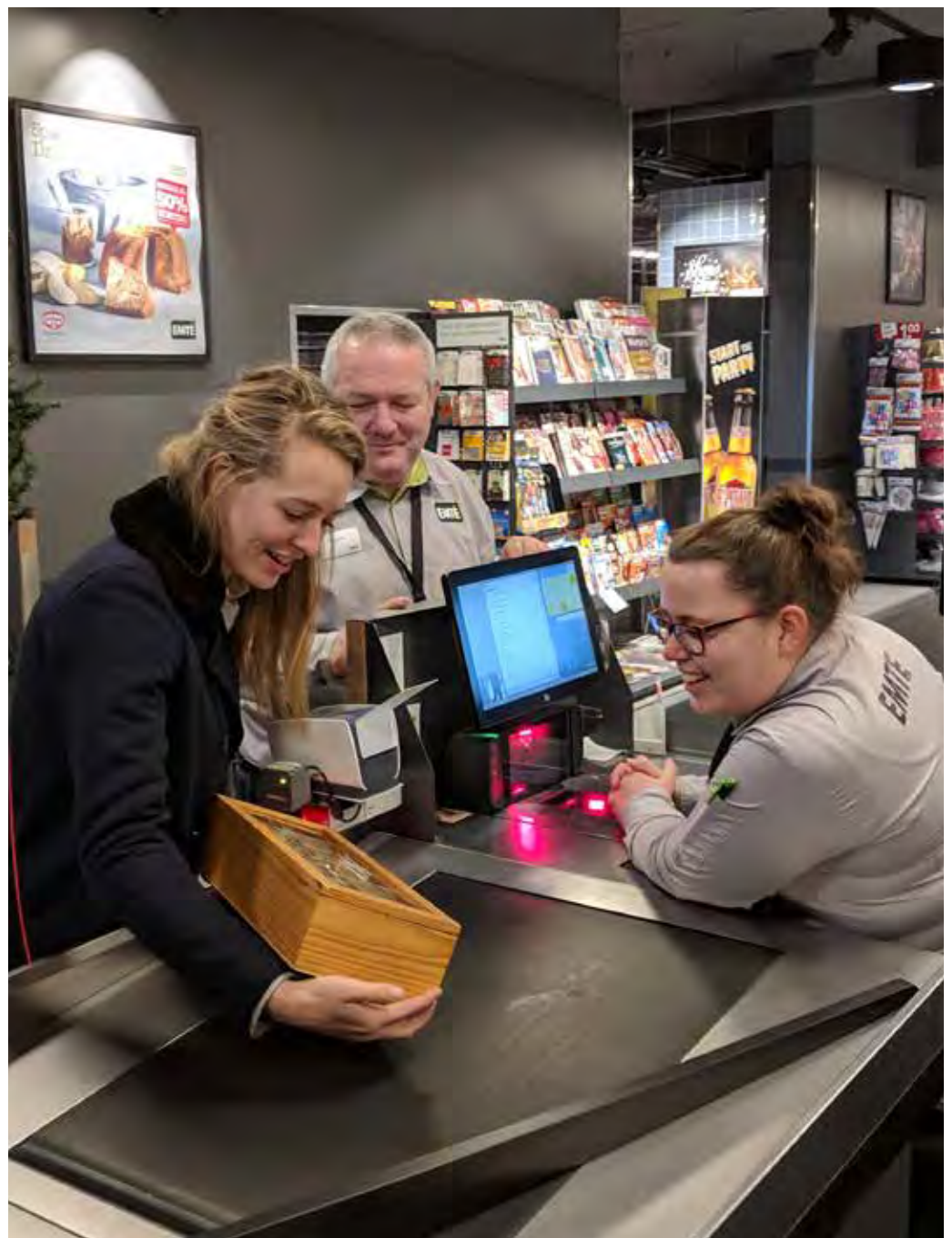


A man with short brown hair and a light beard, wearing a black jacket over a white shirt, is holding a red sign with white text. He is looking slightly to the right with a neutral expression. The background is a blurred indoor setting with wooden chairs and a wall-mounted device.

WIJ ZIJN OOK MAAR
MENSEN, EN DAN IS
VERANDERING SPANNEND.
HELEMAAL WANNEER
HET DE ZON UIT JE
WOONKAMER HAALT

GRATIS VERLANGENS

IN HET WEEKEND
WIL IK ER LEKKER M'N
KRANTJE KUNNEN
LEZEN ZONDER OP EEN
TERRAS TE MOETEN
ZITTEN. BUURTGENOTEN
ONTMOETEN, LEKKER
BORRELEN EN ETEN



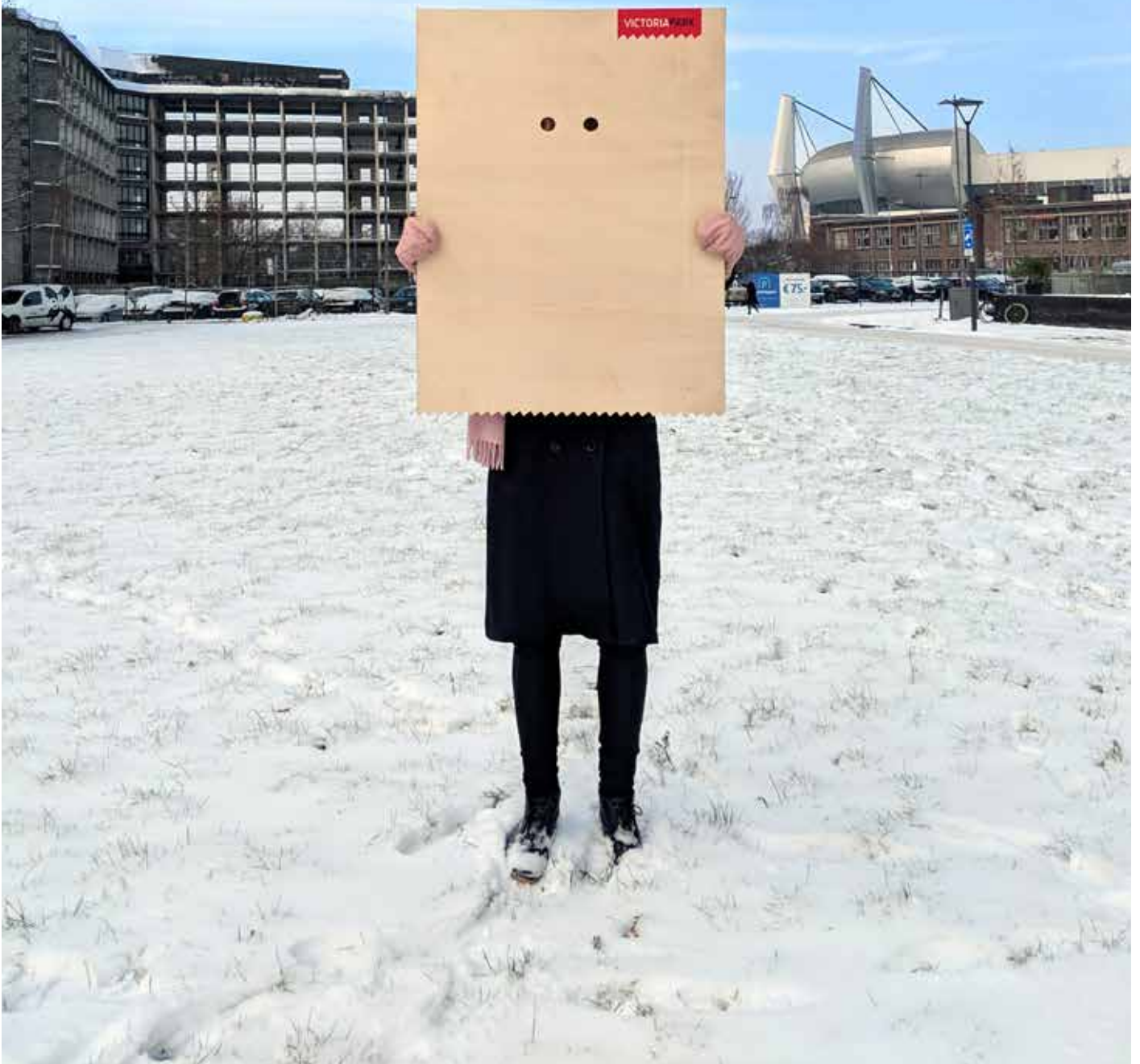


onderzoek

**DE SEIZOENEN MERK JE
IN DE STAD EIGENLIJK
ALLEEN AAN DE ETALAGES
VAN DE BIJENKORF. HET
ZOU MOOI ZIJN ALS JE
HIER STRAKS SEIZOENEN
KUNT ERVAREN**



ALS ER EEN LAAG
SNEEUW LIGT
EN ER BRANDEN
VUREN, DAN IS HET
OOK EEN WINTER
VERBLIJFPLEK







EEN RONDJE
DOOR HET PARK MET
EEN NIEUWE LIEFDE
DOOR KRONKELENDE
PAADJES DIE OP
ELKAAR UITKOMEN





OOIT KWAM IK EEN MAN TEGEN
IN EEN PARK DIE SPECIAAL
VOOR MIJ EEN LIEDJE SPEELDE.
DAT VOND IK ZÓ BIJZONDER, WE
MAAKTEN ZO LEUK CONTACT

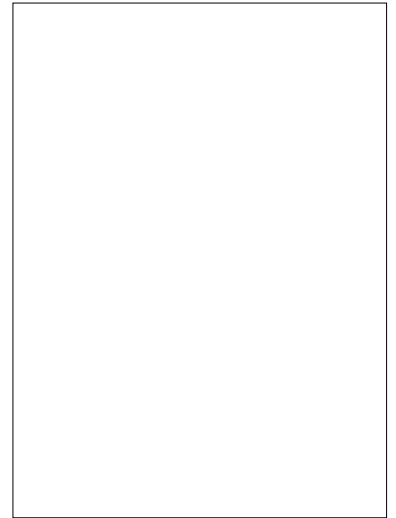
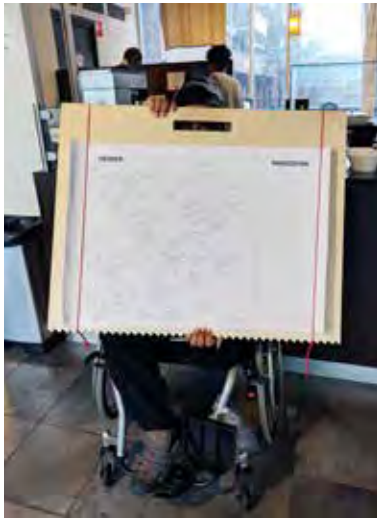
HET MOET EEN
WAUW-EFFECT
HEBBEN, IETS TE
ONTDEKKEN ZIJN.
JE LOOPT DOOR
EEN KIERTJE, EN
OPEENS... EEN PARK!

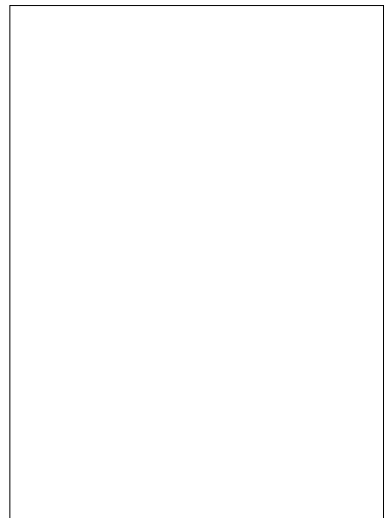
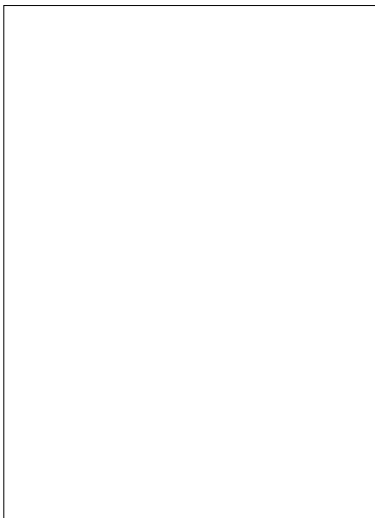
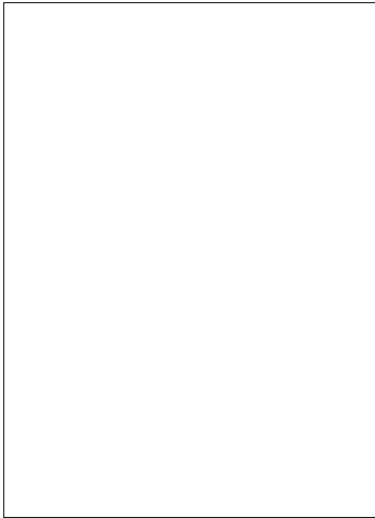
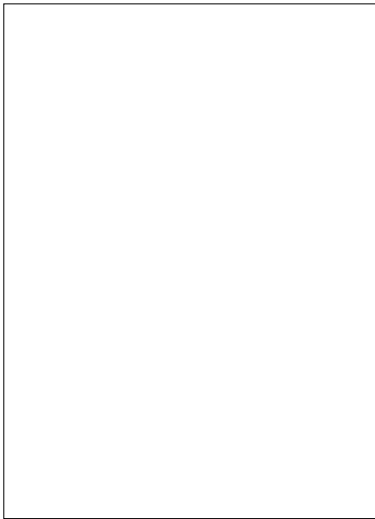
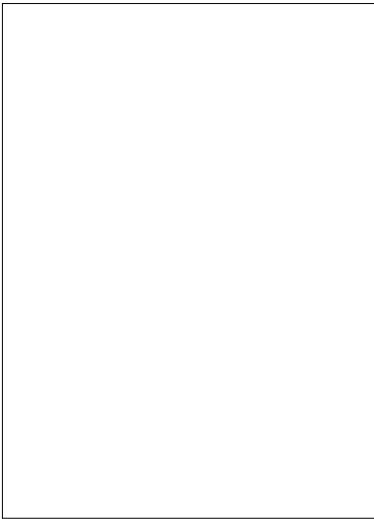


ALS JE JE HOOFD
LEEG MAAKT KOMT HET
LEVEN VANZELF NAAR
JE TOE. HET PARK IS
DE PERFECTE PLEK OM
DAT TE DOEN. PHILIPS
LICHTSTAD, EN IEDER
MENS IN DEZE STAD IS
EEN LICHTJE











huismeester Jongerenhuis



bewoner Philips Lighting



bewoner Lichttoren



dakloze / bezoeker Jongerenhuis



eigenaar Witte Dame



dakloze / bezoeker Jongerenhuis



dakloze / bezoeker Jongerenhuis



bewoner Regentekwartier



bewoner Lichttoren



onderzoek



directeur Bibliotheek



bewoner de Bergen



ondernemers Victoriapark



bewoner Ventoseflat



bewoner Regentekwartier



bewoner Ventoseflat



bewoner Ventoseflat

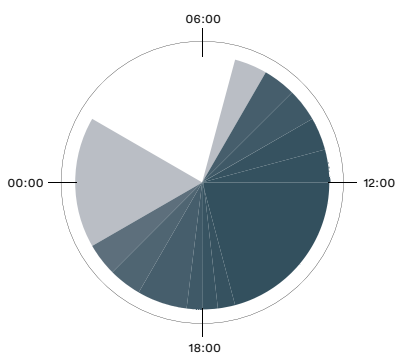


docent Design Academy

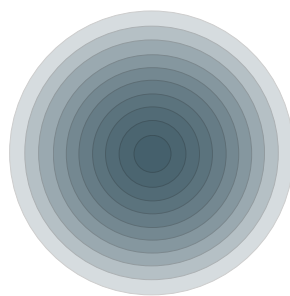
activiteit in het park

Dit is een overzicht van alle activiteit die in de gebouwde omgeving rondom het toekomstige park plaatsvindt. De openingstijden en hoeveelheid bezoekers van de ondernemingen, het aantal huishoudens rondom het park en hoeveel van deze huishoudens daadwerkelijk zicht hebben op het toekomstige park.

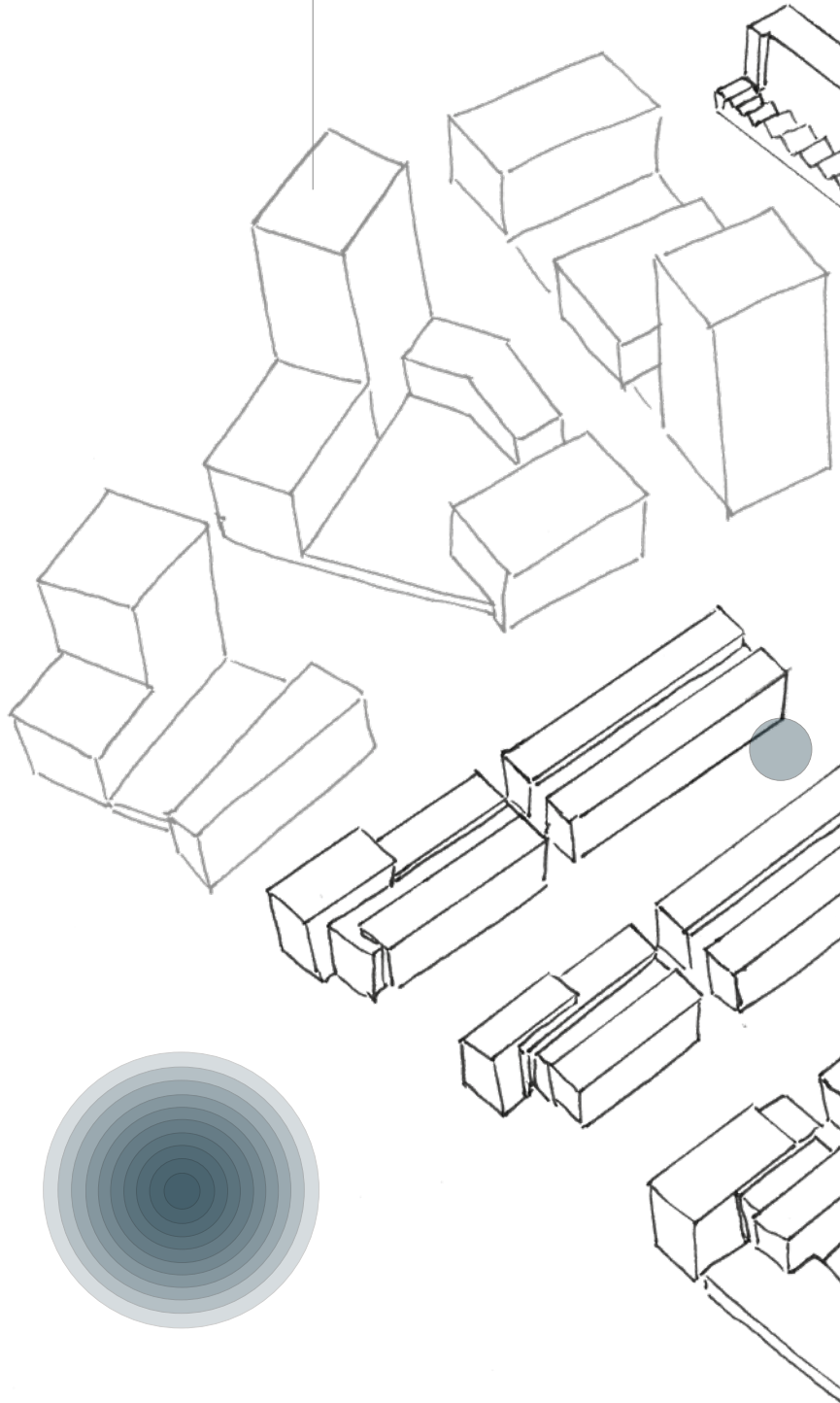
verwacht: Victoriatoren
320 huishoudens

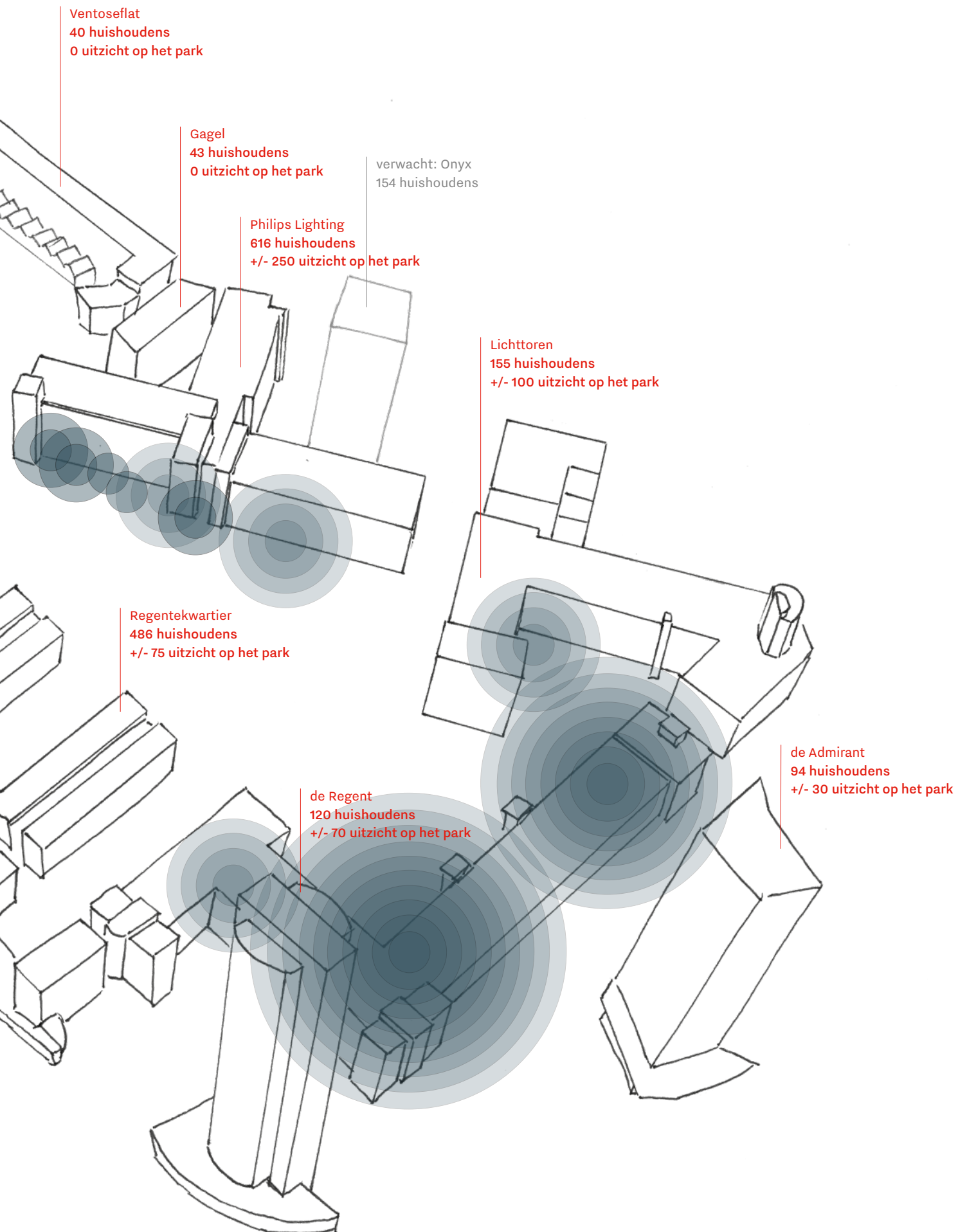


openingstijden publieke plekken



aantal bezoekers per dag
(één ring = 100 personen)





**toekomstige
belevingen**

verlangens

Wat valt op?

 opgehaald in en rondom het park

 opgehaald in het winkelgebied

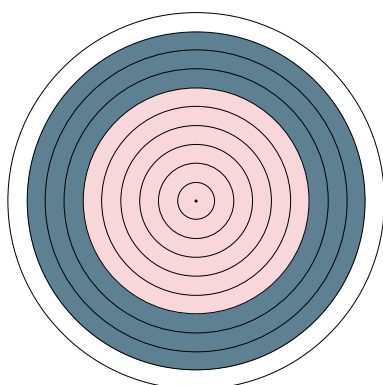
51 gesprekken in en rondom het park

101 gesprekken in het winkelgebied

In de analyse van de straatgesprekken maken we onderscheid tussen de verlangens die we ophalen in en rondom het toekomstige Victoriapark en de verlangens die we ophalen op het veel drukker 18 Septemberplein, midden in de stad. Wat opvalt is dat dezelfde verlangens het hoogste scoren in beide groepen. Vanuit beide perspectieven -een 'tuin voor de buurt' en 'een park voor de stad'- staat *lekker samen hangen* bovenaan, gevolgd door *je hoofd leeg maken* en *kei hard niksen*. Waar het eerste verlangen een sociale activiteit is, zijn het tweede en derde verlangen juist individuele, meer introverte activiteiten.

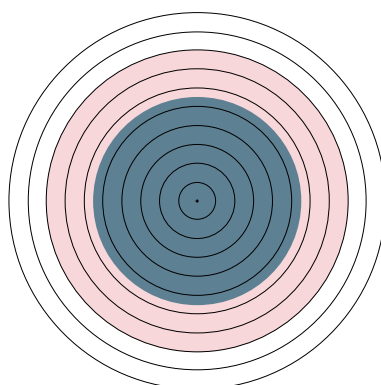
Wat opvalt in relatie tot de diepte-interviews is dat vrijwel niemand verlangt naar *feest vieren*, ook al horen we veel angst hiervoor doorklinken in de uitgebreide gesprekken die plaatsvinden.

Daarnaast geven vier mensen aan dat ze er naar verlangen om hun hond uit te laten in het park, terwijl in de diepte interviews juist het verlangen naar een hond-vrij park de boventoon voert.



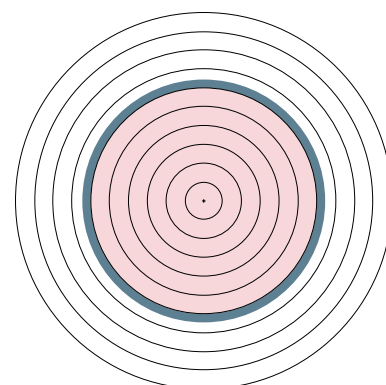
1

lekker samen hangen



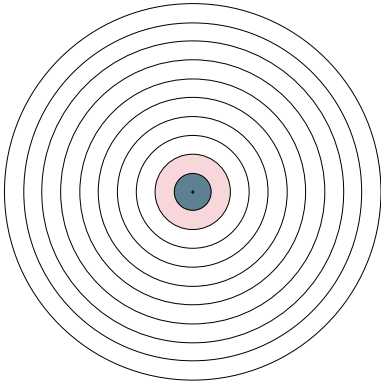
2

je hoofd leeg maken

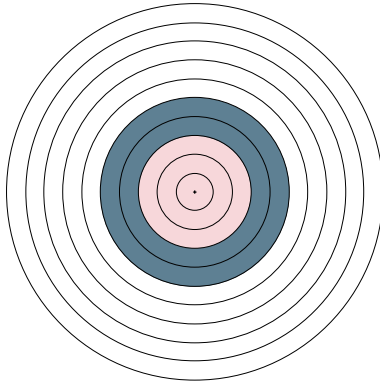


3

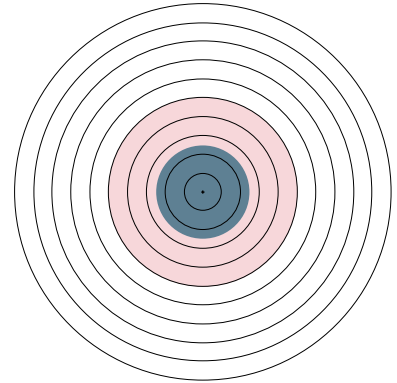
kei hard niksen



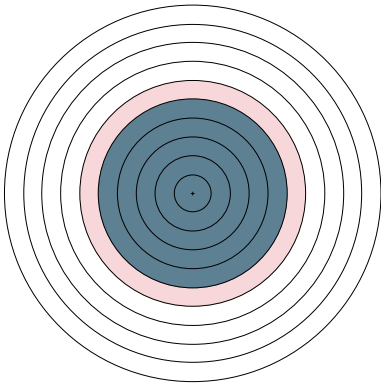
feest vieren



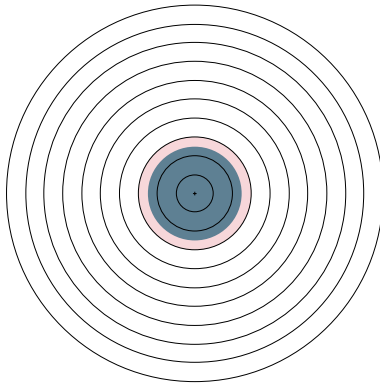
verliefd zijn



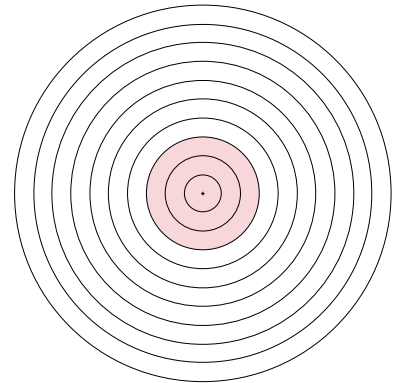
buiten spelen



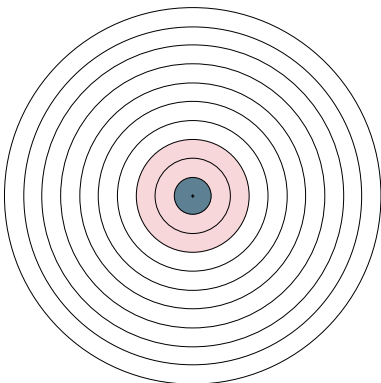
bewegen



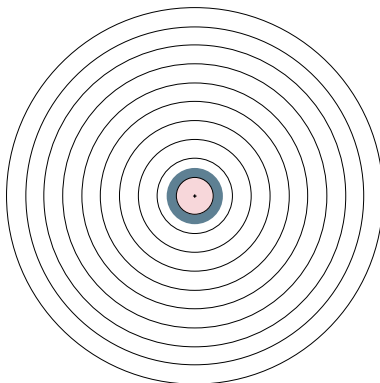
een praatje maken



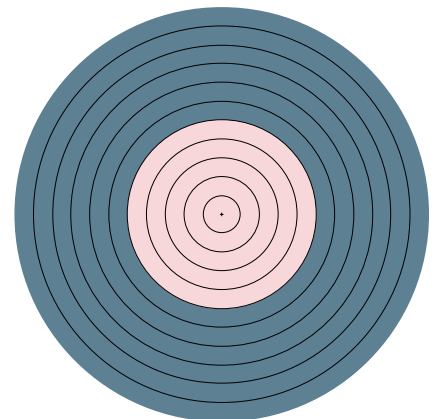
werken



verwonderen

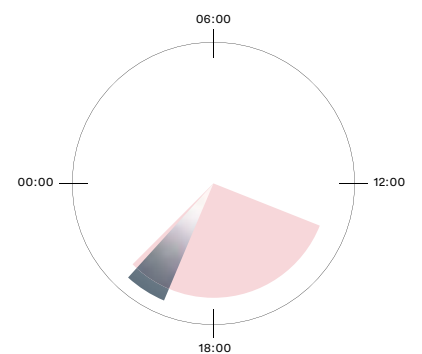
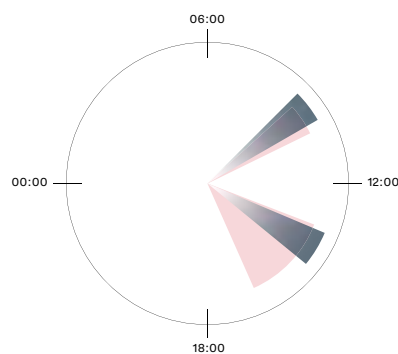
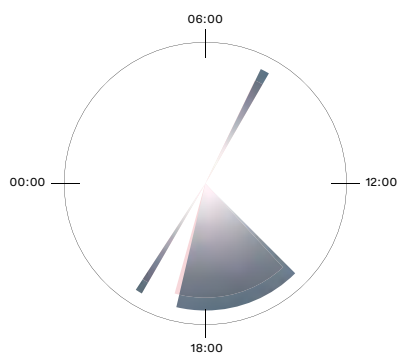
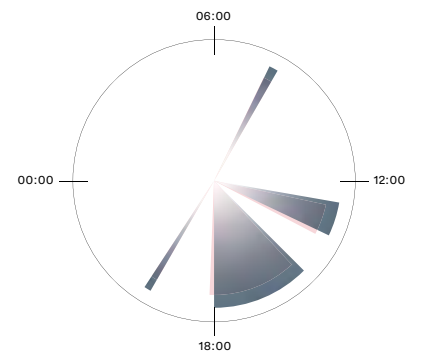
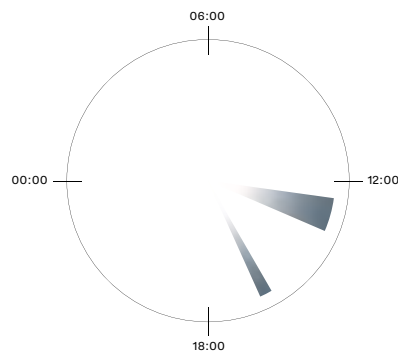
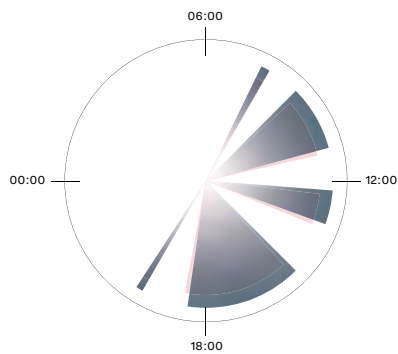
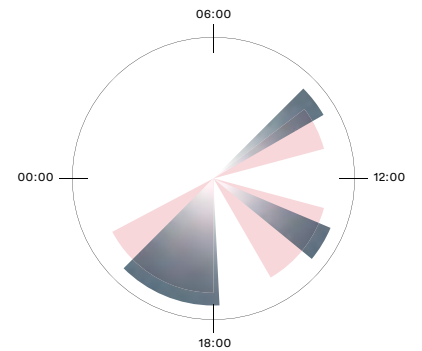
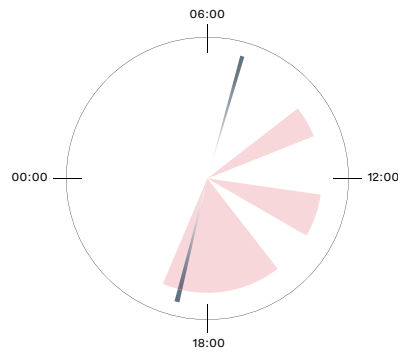


door het groen fietsen



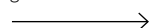
... (eigen invulling)

beleving van tijd



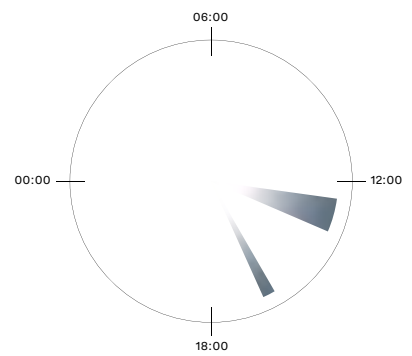
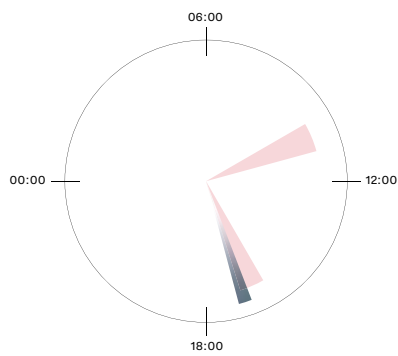
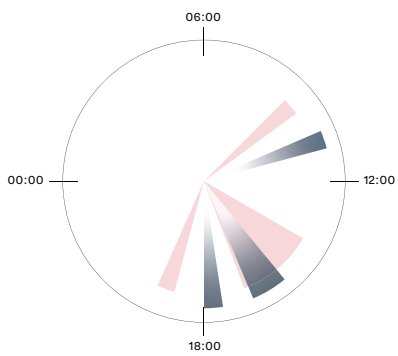
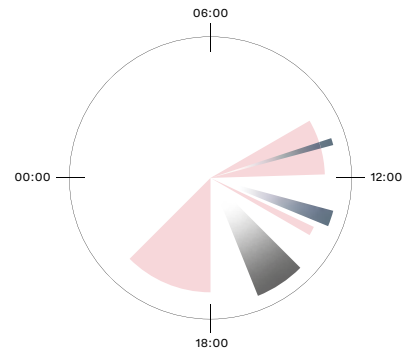
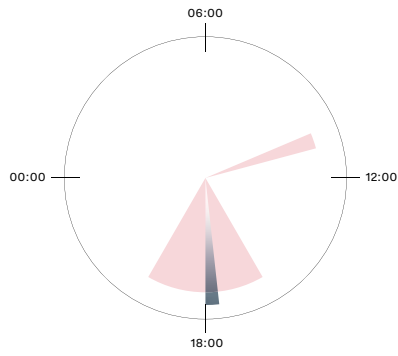
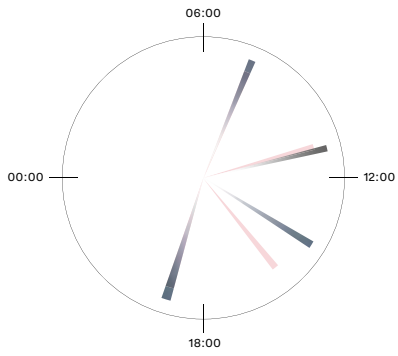
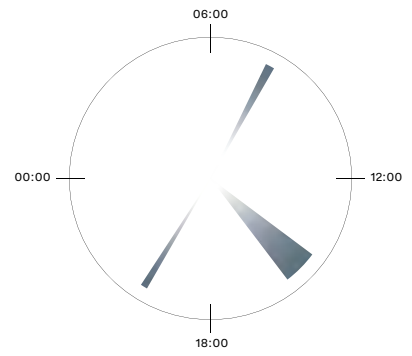
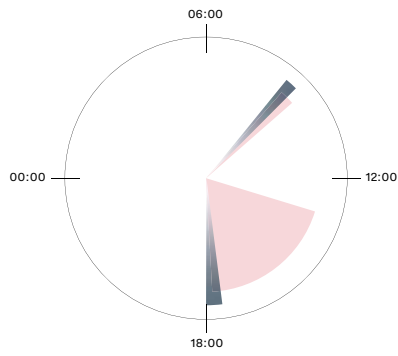
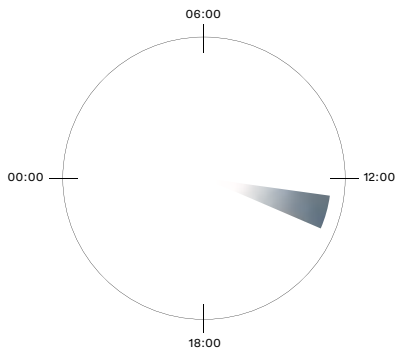
Overzicht van toekomstige gebruiksmomenten
van het park per persoon

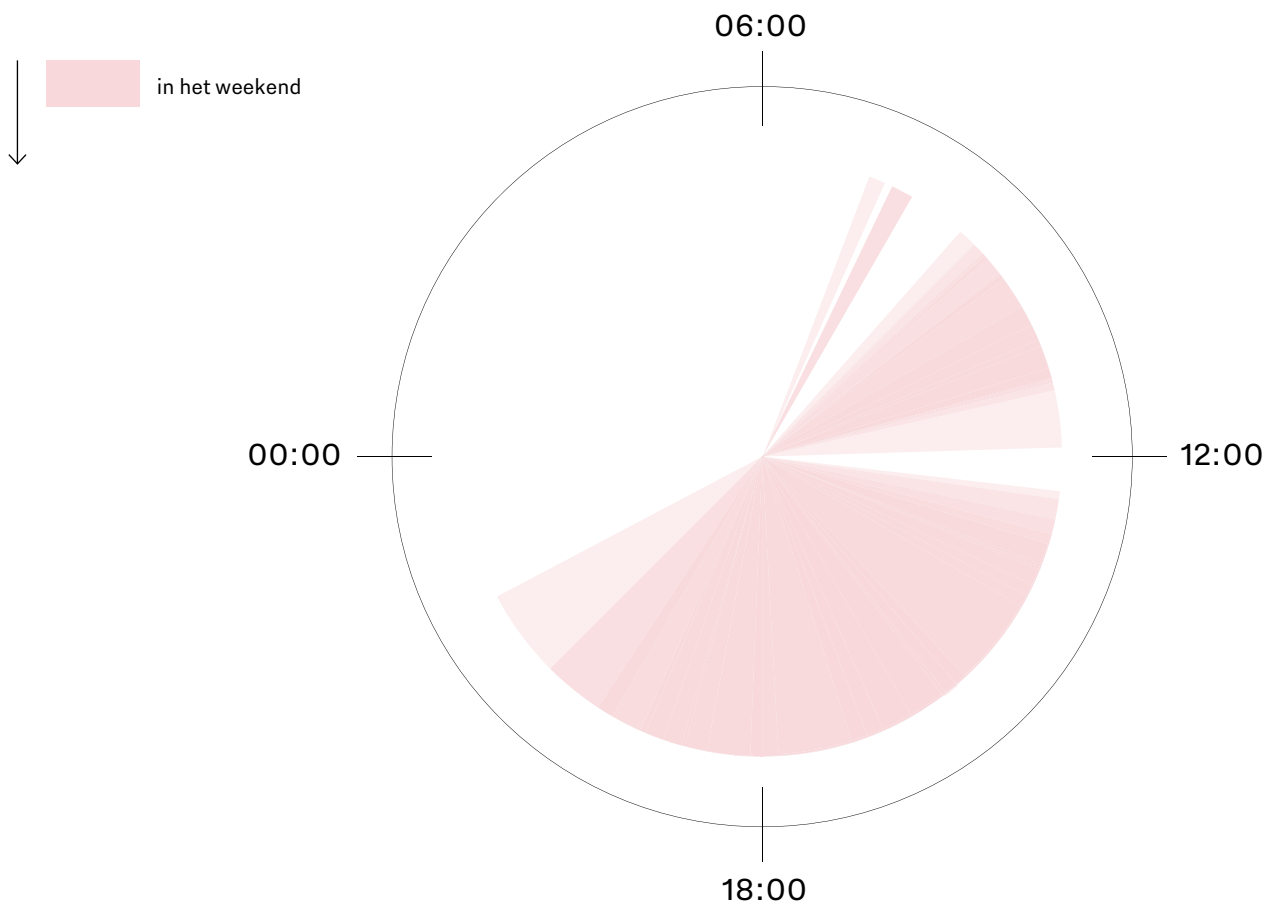
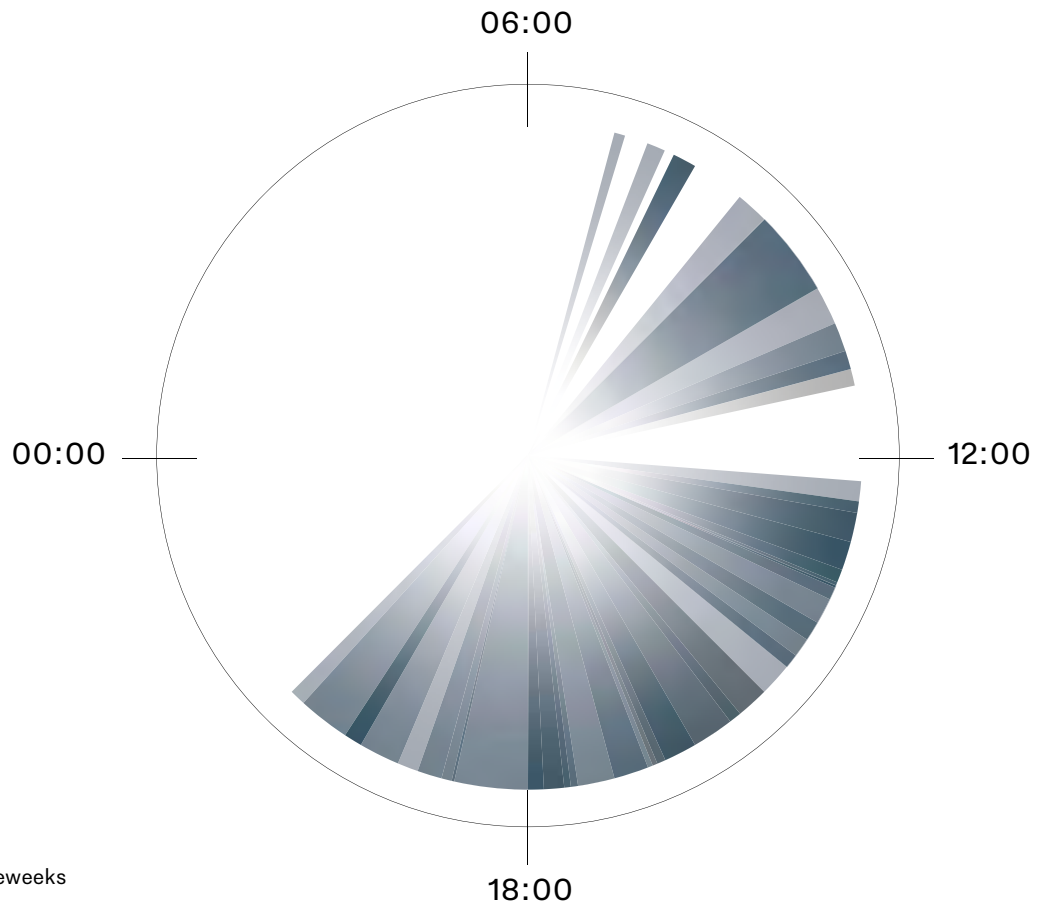
de posterbijlage geeft een
gedetailleerd overzicht





belevingsdata







Wat valt op?

In de beleving van de toekomstige gebruikers wordt het park drukker in het weekend dan doordeweeks. Wat opvalt is dat de frequentie van bezoeken dan niet per se hoger is, maar de tijd die er wordt gespendeerd stukken langer is. Bewoners zullen het toekomstige park sowieso gaan gebruiken om ‘even doorheen of omheen te gaan’ naar hun werk, of andere afspraken. In het weekend zullen ze de luxe hebben om er langer te verblijven. Dit wordt beschreven als grote kwaliteit, vanuit de behoefte aan contact met natuur en medemens.

De totale tijdspanne van parkgebruik doordeweeks verschilt niet veel van die in het weekend. Veel parkbezoeken zullen tussen half acht in de ochtend en tien uur in de avond zijn. Ook treedt er niet veel verschil op tussen jonge buurtbewoners die er tijdelijk wonen en ouderen die er langer (blijven) wonen. Dit is interessant omdat in de interviews juist vaker de tegenovergestelde angst naar boven kwam bij de laatste groep : *“die jongeren boven de Emté zijn waarschijnlijk echte avondgebruikers die willen feesten in het weekend”*.

Wat daarnaast opvalt is dat omwonenden zichzelf ook als parkgebruiker zien als ze thuis zijn en uitkijken op het park. Dit is een interessante belevingsgroep, die op een piekmoment uit nog eens 500 huishoudens bestaat die van bovenaf ‘tijd spenderen’ in het park (op dit moment niet meegenomen in de tijdsdiagrammen).

**HET IS NOG
DONKER ALS IK VAN
HUIS WEG GA EN
WEER DONKER ALS IK
TERUG KOM.
IK BEN EEN WEEKEND
GEBRUIKER, EN DAN
VOORAL OVERDAG.
EEN YOGASESSIE OF
LUCNHEN OP EEN
KLEEDJE IN HET GRAS.**

beleving van de natuur

Het eerste wat aan de orde komt in een gesprek over een toekomstig park is de natuur. Mensen hebben het in eerste instantie over wat ze zien, hoe dit de sfeer bepaalt en wat voor praktische zaken dit met zich meebrengt. Wat opvalt is dat wanneer mensen zichzelf daadwerkelijk in het park plaatsen, de gesprekken expliciet gaan over het letterlijk contact maken met de natuur: voelen en aanraken.

Allen zijn het eens over de betekenis die natuur in het dagelijks leven zou moeten hebben, “*een moment van rust in de steenwoestijn*”, waar vooral Eindhovense stadsbewoners een tekort aan hebben in hun dagelijkse routine.

EEN VOGEL OP
JE BALKON, DAAR
ZOU JE TOCH EEN
VROLIJK GEVOEL
VAN KRUGEN!

EEN MOMENT
VAN RUST IN DE
STEENWOESTIJN



Natuur en het landschap

Opvallend veel mensen beschrijven een landschap met hoogteverschillen, kronkelingen en glooiingen, op een plek die nu erg plat is. Ze refereren daarbij aan het spannender maken en functioneel inzetten van hoogteverschillen (zitplekken, amfitheater, het oplossen van fietsparkeren onder heuvels).





Natuur en kwaliteit van leven

De komst van natuur zien veel bewoners als een toegevoegde waarde in hun toekomstige, dagelijkse routine. Een bewoner vertelde ons hoe mooi hij het zou vinden als de natuur letterlijk veel dichterbij komt: *“een vogel op je balkon, daar zou je toch een vrolijk gevoel van krijgen!”*

Dat de natuur terugkomt in het centrum van Eindhoven wordt als een grote kwaliteit gezien, *“een moment van rust in de steenwoestijn”*. Niet alleen qua visuele toevoeging maar ook als positieve, mentale invloed. Letterlijk en figuurlijk adem kunnen halen, want *“natuur inspireert en kan stress wegnemen”*.

Ook wordt er al uitgekeken naar een rijker dierenleven. In gesprekken komen toekomstige kikkers, eekhoortjes, vogels en vlinders duidelijk naar voren.

Opvallend veel mensen beginnen uit zichzelf over de luchtkwaliteit, de toegevoegde waarde die natuur daarin heeft en de potentie van het Victoriapark om innovatie te stimuleren: *“sinds de stadsbussen die hier in het centrum rijden volledig elektrisch zijn, hoeven we niet meer ieder jaar de gevel van de Witte Dame schoon te spuiten om haar ook echt wit te houden”*.

**WE LEVEN IN
METROPOLIS, EEN
BETONNEN JUNGLE,
MAAR HET IS
BELANGRIJK DAT WE
DE NATUUR NIET
VERGETEN**





Natuur en begroeiing

Als mensen de toekomstige begroeiing beschrijven gaat het over de beleving die het met zich meebrengt, in praktische zin en qua gevoel. De begroeiing wordt veel vanuit het gevoel beschreven, de natuur als mentale ruimte: *“ik zie open ruimte (mentale en fysieke ruimte om dingen te doen en te ontdekken) met veel zon, versus besloten ruimte met een intiem karakter (bomen/ bebossing)”*.

Concrete eigenschappen van de natuur worden aan praktische zaken gekoppeld. Begroeiing die potentieel licht en zicht wegneemt, bepaalt niet alleen op hoeveel plekken je straks in de zon kunt zitten, maar ook het gevoel van veiligheid: *“open houden! Geen slingerpaadjes, daarmee hou je het veilig, anders gaan mensen dralen”*.

Daarnaast is het Victoriapark een uniek, zonnig gebied in het centrum van Eindhoven, *“het is hier standaard 2 graden warmer want er is gewoon heel veel zon”*. Veel bewoners benadrukken dan ook het belang van genoeg schaduwplekken. Ze hebben geen balkon of terras en zullen het park echt als hun tuin gaan gebruiken, een toevluchtsoord voor de hitte in de zomer. Potentiële bezoekers bekijken het bezoek aan het park juist andersom, en willen de zon juist opzoeken: *“lekker liggen met een krantje in de zon”*.

**IK GA HIER NU
EIGENLIJK NOOIT
NAAR BUITEN
OMDAT HET
HIER NIET
SPANNEND IS!**



Natuur en de tijd

Een opvallende koppeling die een aantal mensen uit zichzelf maakt is de beleving van tijd en jaargetijden door middel van de natuur. Ze halen daarbij het belang aan van begroeiing die er in verschillende seizoenen anders uitziet (de kleur, bloeiperiodes, bladhoudende bomen in de winter).

DE SEIZOENEN
MERK JE IN DE STAD
EIGENLIJK ALLEEN
AAN DE ETALAGES
VAN DE BIJENKORF.
HET ZOU MOOI ZIJN
ALS JE HIER STRAKS
DE SEIZOENEN KUNT
ERVAREN

Connectie met de natuur

Het valt op dat mensen die zichzelf tijdens het gesprek in het toekomstige park plaatsen, in hun beschrijvingen een sterke focus hebben op de zintuiglijke ervaring, het specifiek aanraken met blote handen en voeten van het gras, de aarde en het water: pootje baden, met je voeten in het zand spelen, met je kont in het gras zitten: *“echt even aarden”, “ik zou m’n schoenen uitschoppen en met m’n voeten in het water gaan”, en “a lot of sand to play with bare feet”*.

Spreken over het omhoog halen van de Gender (beekje), gaat dan ook vaak over de interacties en acties die rondom de oevers kunnen plaatsvinden, de kade als echte verblijf- en ontmoetingsplek, waarbij *“de Gender soms ook breder kan, zodat kinderen hier kunnen spelen”*.

beleving in en vanuit het park

In gesprekken rekken we de verbeelding op en plaatsen we mensen in het toekomstige park. Het valt op dat veel omwonenden ook het van bovenaf uitkijken op het park zien als 'gebruik' van het park. Naast het beschrijven van wat ze willen zien, horen en ervaren wanneer ze zich in het park bevinden, voegen ze een nieuwe dimensie toe: de beleving van het park vanaf boven. *"vanaf ooghoogte zie ik bos en begroeiing, maar van boven zie ik juist een heldere structuur van paden".*

Beleving van licht

Een kleine groep mensen begint uit zichzelf over licht en verlichting in het toekomstige park, terwijl we mensen toch in een donker winterseizoen spreken. Sfeerlicht en veiligheid worden veelal in één zin aangehaald. Vooral bewoners hebben de veiligheid (en rol van verlichting daarin) hoog zitten; *"in de nacht en de avond kan verlichting dienen voor een fijne vibe én kan het zorgen voor veiligheid".*

Licht als sfeerbrenger wordt aangehaald met ideeën voor het uitlichten van gebouwen of bomen, of zelfs het uitlichten van de hele Gender als lichtobject. Veel bewoners dragen aan dat licht ook interessant moet zijn wanneer je vanaf boven op het park kijkt, en dat het hen vooral niet moet irriteren door fel in hun eigen woning binnen te schijnen.

Maar het belangrijkste aan licht lijkt vooral te zijn dat het het ook daadwerkelijk doet. Niets blijkt zo irritant als een lamp die kapot is.





Zien in het park

Wat mensen om zich heen zien in het toekomstige park wordt vaak beschreven vanuit het gevoel dat ze erbij hebben. Hierbij worden contrasten aangehaald als open ruimte versus gesloten ruimte en plotselinge doorkijkjes door dichte gebieden. *“Op ooghoogte zie ik verschil in openheid. Afen toe ben je in het bos en dan ineens op een open plek of aan het water. Ik zie verschil in structuren en diverse belevingen in een glooiend landschap”.*

Waar sommigen de spanning van de afwisseling juist waarderen, halen anderen de onveiligheid aan van zulke ‘dichte’ gebieden.

Wat opvalt is dat de gebouwde omgeving rondom het park steevast wordt aangehaald, mensen vinden het uniek voor deze plek. We zien wel een duidelijke tweedeling ontstaan tussen de skyline-lovers - *“die torens, laat maar komen!”* - en een groep die haar zorgen uitspreekt over het verlies van de menselijke maat door de (toekomstige) hoogbouw: *“hoogbouw gaat ook over de sfeer op straat he, we moeten beter op de menselijke maat letten”, en “ik verlang naar meer intimiteit in gebouwen”.*

Veel mensen halen Central park aan om te beschrijven hoe het toekomstige park voor ze voelt: *“ik denk dat het Victoriapark qua gevoel misschien wel hetzelfde is als Central Park. Als je het schaalt tot elkaar, kom je dan niet tot dezelfde verhoudingen?”.*

Central Park is qua oppervlakte 170 keer zo groot, de omliggende gebouwen zijn bijna 6 keer hoger en de hoogste toren zal bijna 5 keer groter zijn dan de toekomstige torens rondom het Victoriapark.

**IK DENK DAT HET
VICTORIAPARK QUA
GEVOEL MISSCHIEN
WEL HETZELFDE IS ALS
CENTRAL PARK. ALS
JE HET SCHAALT TOT
ELKAAR, KOM JE DAN
NIET TOT DEZELFDE
VERHOUDINGEN?**

**REGEN KOPPELEN AAN
LICHT! ALS HET PARK
IN HET DONKER MOOI
IS UITGELICHT IS HET
ALTJD INTERESSANT OM
NAAR BUITEN TE KUKEN,
OOK VANAF HOOG BOVEN**

Park van boven

Er zijn heel veel mensen die uitzicht hebben op het park. Ondernemers, werknemers en hun bezoekers overdag, terwijl de bewoners er overdag, 's avonds én 's nachts zijn. Het zijn dan ook veelal de bewoners die de beleving vanaf boven beschrijven. Misschien zijn er straks wel constant meer ‘parkgebruikers’ die het park vanaf boven beleven, dan bezoekers die er daadwerkelijk in verblijven!

Mensen die we spreken beginnen daar ook echt over: *“Het zou leuk zijn als je de Gender van boven kan blijven zien!”, of “regen koppelen aan licht! Als het park in het donker mooi is uitgelicht is het altijd interessant om naar buiten te kijken, ook vanaf hoog boven. Je krijgt dan meteen zin om naar buiten te gaan”, en “wij wonen aan het Lichtplein en hebben echt zin in uitzicht op het park!”.*

Ook wordt aangegeven dat *“je overal heel erg zichtbaar bent in het park, iedereen kan zien wat je doet. Je hebt het gevoel dat er ogen op je zijn gericht, net als bij Hitchcock, dat voelt wel ongemakkelijk”.*

beleving van de (inter)actie

Het valt op dat bij het verbeelden van het toekomstige park veel mensen in taferelen denken waarin anderen een rol spelen: *“het zijn de mensen die een plek levendig en bruisend maken”*. Mensen beschrijven wat er voor hun ogen gebeurt, in plaats van dat ze zich voorstellen wat ze er zelf zouden doen. Er wordt verlangd naar actie en interactie. Mensen geloven nu al dat het toekomstige park daarin een rol gaat spelen. Als het park goed vormgegeven en geprogrammeerd wordt, zal ontmoeting en interactie gestimuleerd -niet gedirigeerd- worden, daar lijkt men van overtuigd.

**IK MOET DENKEN AAN
MAARTEN HAJER'S DEFINITIE
VAN EEN STAD: EEN PLEK
WAAR JE DINGEN ONTDEKT OF
WAAR JE MENSEN ONTMOET
WAAR JE GEEN REKENING
MEE HAD GEHOUDEN**

Ontmoeten en samen zijn

Het park wordt gezien als echte ontmoetingsplek. Een plek om samen te komen met buurtbewoners en onbekenden. Toevallige ontmoetingen op een bankje in de zon, in plaats van geplande afspraken op een terrasje. Mensen spreken over serendipiteit en de behoefte aan contact.

Dit wordt extra benadrukt doordat mensen geneigd zijn zichzelf als toeschouwer in het toekomstige park te plaatsen. Ze beschrijven taferelen waarvan ze per ongeluk onderdeel worden; de bal die van het veldje rolt, de muzikant die een liedje voor je speelt en de buurman die je nog niet zo goed kende, maar waar je toch een dansje mee doet.

“Er is hier een hoge dichtheid aan mensen op een kleine oppervlakte maar er is relatief weinig contact tussen bewoners.”

“Ik zou hier graag mensen ontmoeten door onverwachte, verrassende taferelen. Zoals in 1986 op een oogvormig plein in het toen nog niet zo toeristische Sienna. Mijn dochter voerde de duiven en ik fotografeerde haar. Dat beeld leverde een spontane ontmoeting op met een italiaan.”

“Ooit kwam ik een man tegen in een park die speciaal voor mij een liedje speelde. Dat vond ik zó bijzonder, we maakten zo leuk contact.”

“Als er een laag sneeuw ligt en er branden vuren, dan is het toch ook gewoon een winterverblijfplek!”

Deze wens lijkt sterk voort te komen uit het drukke stadse leven dat omwonenden leiden. Niet alleen kennen ze op dit moment niet veel van hun burens, het park wordt ook letterlijk hun tuin: *“ik zou m'n verjaardagsfeest in het park vieren!”*, *“ik heb geen balkon, dit wordt mijn tuin”*, *“niemand hier heeft een tuin, ik verlang naar buiten zitten, het moet echt een verblijfplek zijn”* en *“er komen steeds meer mensen in het centrum te wonen en die moeten een plek hebben om elkaar te ontmoeten”*.



Levendigheid faciliteren

Een grote meerderheid vindt levendigheid bijdragen aan een fijne verblijfsplek - *“het moet een levendige belevingsbuurt worden”*. Het wordt daarmee een interessantere plek om zelf te verblijven, maar ook om naar te kijken. Tenslotte hebben ongeveer 500 appartementen uitzicht op het park, dat is één derde van het totaal aantal omliggende huishoudens.

Als ook de Victoriatoren en andere ontwikkelingen zijn voltooid zullen dit er nog veel meer zijn en meer mensen is meer leven: *“als er meer leven is zou het park een interessante plek zijn voor mij om met m’n schetsblok te gaan zitten”*.

Om te verblijven in het park blijken zitplekken het codewoord.

Op de grond zitten bij lang verblijf *“lekker picknicken in het gras”*, maar bankjes, of *“van die stoelen die los staan, zoals in Parijs waardoor je lekker overal kunt gaan zitten”* worden aangehaald door ouderen of mensen die juist behoefte hebben aan een kort verblijf; ‘even tussendoor’ neerstrijken.

Bijvoorbeeld na het doen van een boodschap of tijdens de lunchpauze: *“even een uurtje naar buiten, de krant lezen, of op m’n tablet..”* en *“volgend jaar ga ik echt lunchpauzes nemen, dan zou ik zeker wel een rondje lopen door het park”*

Maar hoe creëer je een levendige ontmoetingsplek? Bijna iedereen haalt aan dat je er moet kunnen zitten zonder te consumeren. *“Serendipiteit, hoe faciliteer je dat? Je moet je welkom voelen in de publieke ruimte van een stad. In Eindhoven kan dat alleen op terrassen”*.

“In het weekend wil ik er lekker mijn krantje kunnen lezen zonder op een terras te moeten zitten”

Ook (toevallige) ruimtelijke ingrepen spelen een rol. Veel mensen halen ‘een plat stuk gras’ aan als mogelijkheid om samen te komen. Naast mensen die er op voetballen kom je ook toevallig samen rondom zo’n plek; om de bal terug te schoppen als je toevallig langs loopt, of wanneer je uit je raam kijkt en ziet hoe een voetbaltoernooitje ontstaat uit een groepje jongens dat eerst gewoon een beetje aan het pingelen was. *“Ik zag een tijdje geleden een jongen staan te pingelen op het gras. De dag erna waren het er twee, daarna drie, tot er op een dag een hele groep stond! Dat is toch fantastisch!”* en *“Iedereen die langs komt na het boodschappen doen blijft staan kijken als we hier aan het voetballen zijn”*.

Het mooiste voorbeeld is misschien wel het beeld van de twee gekke bankjes die nu al tegenover elkaar in het park staan. Of het nou zo bedoeld was of niet: het werkt!

Het wordt veel aangehaald tijdens gesprekken. Tijdens het afnemen van een van de interviews zaten we op een van de bankjes en werden we door elke voorbijganger aangesproken.

Twee jongens van het Jongerenhuis kwamen zelfs uit zichzelf tegenover ons zitten en mengden zich in het gesprek.

TOEVALLIGE ONTMOETINGEN
STIMULEREN. ZOALS DE
BANKJES HIER TEGENOVER
ELKAAR DOEN. DAT WERKT
PLOTSELING SUPER GOED,
NIET TE GEREGISSEERD

Het park als podium

De levendigheid wordt veelal beschreven in scènes die zich overdag afspelen. Alleen het Lichtplein is daarin een uitzondering, incidenteel gebruik in de avond zien de meeste bewoners wel zitten. De activerende potentie van het plein wordt duidelijk omschreven, met de trappen als meerduidige kwaliteit: sporten, ontmoeten, theater. Hierbij springt de 'podiumfunctie' in het oog. Het lichtplein als één grote tribune: *"in het verleden werden er op het Lichtplein concerten gehouden, je hebt er nu al de tribune voor!", "dat podium/platform vroeger op het Piazza, dat bracht echt leven! Dat zou hier ook kunnen, bij de trappen bijvoorbeeld.", of "het lichtplein is zó mooi! Dat moet er bij betrokken worden! Theater, muziek, iets voor kinderen op zondag...Leuker kun je het niet hebben!"*

In beschrijvingen ligt de nadruk op het incidentele karakter van evenementen. Daarmee is het niet alleen behapbaar voor omwonenden, maar blijft het ook een spannende plek. Evenementen die er worden geprogrammeerd moeten aansluiting hebben bij de buurt. Bewoners van de Lichttoren vertellen ons dat de programmering van het Lichtplein voorheen is weggestemd door omwonenden, maar publieke evenementen nu meer worden geaccepteerd. Volgens hen zijn er veel bewoners gewisseld en is er nu al veel meer reuring dan vroeger.

HET BESTE WAT
JE KUNT DOEN IS
HELEMAAL NIETS!

EXPOSITIE RUIMTE OP
HET LICHTPLEIN, DAT ZOU
FANTASTISCH ZIJN.
OF TINY HOUSING VOOR ALLE
STUDENTEN DIE NU OP DE
BANK VAN ANDEREN SLAPEN?!



—> bron: indebuurt.nl/eindhoven

Er ligt hier duidelijk een kans om de omliggende organisaties als Design Academy Eindhoven, de Bibliotheek en de horeca te betrekken. Waar de Design Academy ruimte te kort heeft en staat te springen om hybride expo ruimte, kan de Bibliotheek juist een functie vervullen in het faciliteren van de ontmoeting door het uitlenen van spullen. Voor hen extreem relevant, want op een stenige, 1-hoog verdieping missen ze sterk de verbinding met de publieke ruimte: *"Ik zie ruimte voor me die we op sommige momenten kunnen gebruiken of inrichten. Wij kunnen als bibliotheek dan ook dingen uitlenen, objecten waar je mee kunt spelen, of dingen die mensen samenbrengen (kleedje, bbq?)".*

Ook de horeca ziet deze denkwijze zitten;
"We hadden het idee om picknickmanden uit te delen. De inhoud koop je, de mand leen je".

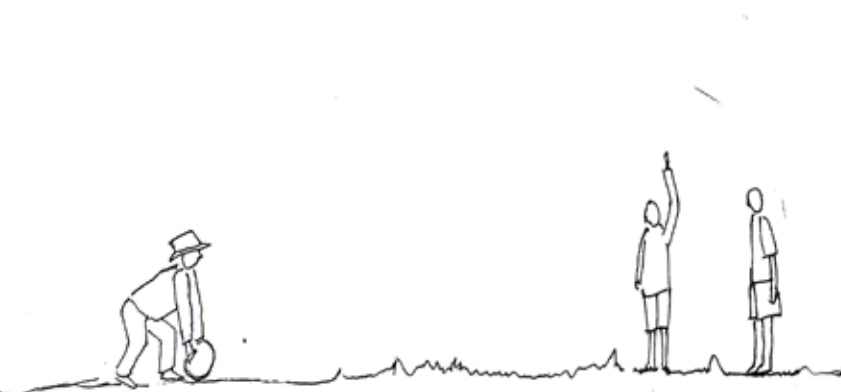
Spelen in het park

Er wordt veel aangehaald dat kinderen enorm bijdragen aan de leefbaarheid in het centrum, dat er ook echt wel kinderen wonen, of kleinkinderen die soms op bezoek zijn, maar dat er op dit moment niks te vinden is voor kinderen in de openbare ruimte in het centrum: *“als ik aan leefbaarheid in het centrum denk, dan zie ik veel groen en kinderen”, en “ik zou graag tegen mijn kleinkinderen zeggen, kom, we gaan een waterglijbaan maken!”*.

Speelplekken voor kinderen worden in verhalen al snel multifunctioneel, en gaan tegelijkertijd als ontmoetingsplek functioneren. Daarbij wordt expliciet gezegd: geen speeltoestellen, maar het park zelf als ontdekkingsplek: het moet verwonderen en uitdagen. Wat mooi aansluit bij de beleving van de toekomstige uitstraling. *“We zien géén speeltoestellen voor ons, spelen kun je met alles dat voorhanden is”, “als je een bal tegen een berg gooit, dan rolt die vanzelf terug”, en “toen de berg zand die hier lag nog niet begroeid was zag je hier veel kinderen spelen. Kinderen hebben geen speeltoestellen nodig, die berg zand werkte prima!”*.

Daar sluit de Gender mooi bij aan, het toekomstige beekje wordt beschreven als ideale context om te spelen en te ontmoeten: *“schaatsen in de winter, dat zou leuk zijn!”*, en *“ik zie wel voor me dat kinderen spelen met waterstromen, en daarmee energie opwekken. Heeft ook weer een educatieve functie”*.

IK ZAG EEN TIJDJE
GELEDEN HIER EEN
JONGEN STAAN TE
PINGELEN OP HET
GRAS. DE DAG ERNA
WAREN HET ER TWEE,
DAARNA DRIE, TOT ER
OP EEN DAG EEN HELE
GROEP STOND! DAT IS
TOCH FANTASTISCH!



beleving van de identiteit

Om erachter te komen welk verhaal het Victoriapark moet vertellen proberen we mensen haar te laten bekijken als persoon. Hoe doet het Victoriapark tegen jou? Wat straalt zij uit naar de rest van de wereld? Het valt op dat iedereen deze plek écht als een bijzonder stukje stad ervaart. Dit wordt als een toekomstige kwaliteit gezien - "het moet een visitekaartje voor Eindhoven zijn" - (duidelijk een 'Park voor de Stad' visie). Tegelijkertijd wordt het park omschreven als "een verborgen schat" (wat veel meer richting een 'Tuin voor de Buurt' gaat).

Kwaliteit van het park

Volgens velen is het een plek met potentie. Het moet met zorg aangepakt worden en echt allure hebben: "een park waar je trots op bent", en het mag iets meer uitstralen "wij zijn gewoon KEI goed!".

Daarmee moet het ook kwaliteit uitstralen in de keuze voor materialen en programmering, "duurzaam en kwalitatief, goedkoop is duurzaam" en "voor mij geen poespas, dertien-in-een-dozijn spul zoals rubberen tegels en wipkippen".

HET MOET VANZELF
GROEIEN, MAAK HET
ORGANISCH.. EEN
POP-UP PARK!

Gevoel in het park

Het gevoel dat mensen beschrijven wanneer ze zelf in het park verblijven gaat over intimiteit en verwondering. Het gevoel hebben het park te ontdekken, het vinden van 'een verborgen schat'. "Hidden treasure! Niet te druk, relaxte vibe", "ontdekken en verrast worden. Mond op mond doorvertellen".

Bijna iedereen geeft aan dat je het totaalplaatje van het park ook niet te veel moet sturen, dat het organisch mag ontstaan. Een spannende plek! Faciliteren zonder te dirigeren: "Het moet groeien, maak het organisch. Een pop-up park", "het lichtplein zou een plug&play plek kunnen worden met water, elektra, etc".

Maar ook dat je "de tijd neemt om gewoon te laten ontstaan", "er mag wel iets spannends komen. Mag ook iets tijdelijks zijn wat bijvoorbeeld 10 jaar blijft staan". Het hoeft ook "niet te voorgeprogrammeerd te zijn, maar ruimte hebben voor spontane ontmoetingen en taferelen", "het mag prikkelen, je kan met niks van alles doen".



Verbinding met het park

Voorals mensen met een duidelijk connectie met Eindhoven halen de emotionele waarde aan die op deze plek aanwezig is. Zo vertelde iemand ons dat iedereen geboren Eindhovenenaar wel iemand kent die ooit in de Witte Dame heeft gewerkt:

“De geschiedenis van dit gebied is belangrijk. Al die verhalen...een lach en een traan bij iedereen”.

Wanneer mensen specifieke ideeën opperen voor het park komt deze geschiedenis ook vaak naar voren, het Victoriapark als rode draad in het verhaal van Eindhoven.

Uitstraling van het park

De uitstraling van het park naar buiten toe gaat veelal over innovatie en het toepassen van nieuwe technologie. Voor sommigen gaat dit om een showcase, het tastbaar maken van de visie en identiteit van Eindhoven: *“a small piece of nature, a hidden treasure in the middle of the center. Unique sellingpoint: tech, sustainability, design.”*, *“ik zou het graag iconisch zien, wel open, een ontmoetingsplek.*

Maar dat je verrast wordt door design!”

Mensen spreken over *“een park met wilde ideeën”, “schommels die oplichten als je beweegt”* en *“kinderen die energie opwekken door met waterstromen te spelen”.*

Beweegredenen van anderen gaan over écht innoveren op deze plek, de kans om het anders te doen (m.b.t. energie transitie en duurzaamheid).

Het park als voorbeeld voor je eigen leven.

Beleving van het publiek

Het toekomstige park is heel duidelijk een park voor iedereen. Diversiteit in bezoekers wordt heel erg gewaardeerd, vanuit een verlangen naar meer contact of ontmoetingen tussen verschillende mensen. Er wordt zelfs gezegd dat het ontwerp moet bijdragen aan het faciliteren van ontmoetingen en de representatie van alle Eindhovenaren.

“Er is nu heel mooi gemengd publiek. Dat is typerend voor de locatie. Dat moet echt zo blijven hoor, een mix van alle Eindhovenaren”;

“Ik verlang naar intimiteit tussen mensen terwijl we de diversiteit behouden. De verschillen tussen mensen zijn leuk en inspirerend”;

“Ik hoop op veel meer verschillend volk. Senioren, kinderen... Die kantoormensen die er nu tijdens de pauze in hun pakken lopen lijken net groepjes kloosterlingen”;

“Wij lopen hier in onze pauze vanaf Strijp-S doorheen naar de supermarkt voor een beetje beweging”.

Ondanks dat iedereen een gemêleerd publiek aanhaalt als kwaliteit zijn er veel aannames over ‘anderen’ die niet blijken te kloppen.

Zo vertelt een jonge, ‘urban professional’ dat de gepensioneerde ouderen op zichzelf zijn en weinig buiten komen. Terwijl de ouderen die wij spraken juist veel buiten komen en verlangen naar meer contact met jongeren. Ouderen op hun beurt, zijn bang voor overlast van *“jonge, korte-termijn bewoners (expats), dat lijken mij dus vooral avondgebruikers van het park”*, terwijl uit gesprekken het tegenovergestelde naar voren komt.

routes om en door het park



→ bron: dewittedame.nl

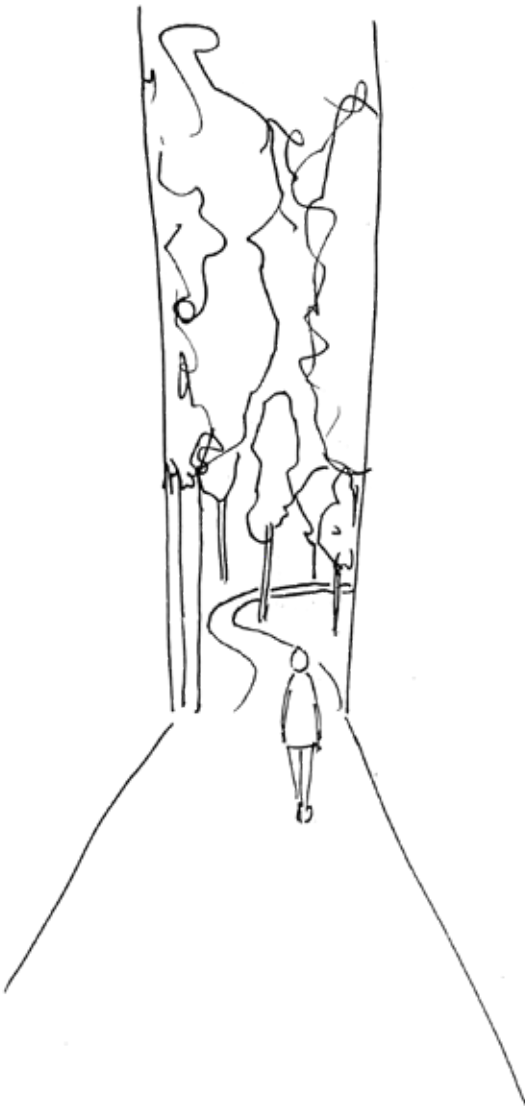
Het valt op dat voor veel mensen de beleving van het park niet ophoudt bij de grens met de gebouwde omgeving. Het park wordt verbeeld als een organisch geheel dat langzaam overgaat in de rest van de stad, en op die manier mensen bijna binnen lokt. Over de infrastructuur om en in het park wordt praktisch nagedacht; beperkte ruimte betekent scherpe keuzes.

Beleving van verkeer en infrastructuur

In en rondom het park lijkt wandelen de hoofdmanier van verplaatsen te zijn: *“als het park er is zouden we onze route veranderen”*, en *“alles te voet kunnen doen, maar midden in de stad wonen”*.

Vanuit de gewenste beleving van intimiteit en samenkomen geven veel mensen aan geen scooters en auto's in en rondom het park te zien, die verminderen de beleving, en zijn een negatieve invloed in het straatbeeld.

Waar ondernemers het belang van laden en lossen en het parkeren van bezoekers benadrukken hameren bewoners juist op *“geen auto's op het maaiveld, geen gemotoriseerd verkeer dat langskomt”* en stippen het probleem van het parkeren aan. Auto's en fietsen zijn een doorn in het oog, *“nu al, en nu is er nog niet eens zoveel te beleven”*. En fietsen... *“dat kan toch langs de rand?!”.*



**DAT STUKJE TUSSEN
DE WITTE DAME EN
HET EERSTE BRUINE
WOONBLOK, DAAR
KOMT NU NIEMAND,
NIEMAND HEEFT ER EEN
REDEN TOE. HET MOET
VERBONDEN WORDEN
DOOR HET GROEN!**

Beleving van de entree naar het park

De functie van het toekomstige park als ontmoetingsplek lijkt een groot belang te geven aan de entree van het park:

“je moet mensen in het park zien te krijgen, van mensen gaat een plek leven”.

Het wauw-effect, het ontdekken, wordt expliciet benoemd.

Dit past mooi bij de identiteit van de eerder omschreven verborgen schat: *“je moet een wauw-effect hebben. Je loopt vanaf de Mathildelaan door een kier, en opeens: een park!”*, en *“het zou mooi zijn als de monden openvallen als je de hoek om komt: een oase!”*.

In de beschrijving van het toekomstige park loopt de natuur langzaam over in de gebouwde omgeving. Mensen geven zelf heel sprekende voorbeelden; pixels, een octopus, of een verloop van groen naar steen. Zoals *“een luie trap van de terrassen het park in. Dat de treden langzaam overgaan in het groen”*, of zoals *“een octopus met uitlopers, het park verbonden met de omliggende stad”*.

“De Lichtstraat heeft parkachtige tussenstukken, die aansluiten bij het park, dat zou mooi zijn!” en *“het zou slim zijn om het park al te laten beginnen op het Lichtplein zodat ook deze mensen het groen al zien beginnen. Dan neem je ze echt mee in de beleving van het park.”*.

kansen



Met de analyse van de straatgesprekken en interviews worden toekomstige belevingen en behoeftes inzichtelijk. Door deze zachte data te koppelen aan de harde data kunnen we duidelijke kansen formuleren. Deze kansen fungeren als adviezen voor de ontwerpfase.

Het Victoriapark integreren in het dagelijks leven

Er is een duidelijke wens om midden in de stad dichterbij de natuur te komen. Dit wordt tenslotte de tuin van veel omwonenden, maar ook bezoekers van de stad hebben behoefte aan een groene oase. Er doorheen lopen lijkt niet genoeg; aanraken, met al je zintuigen! Hoe kan het ontwerp van het park deze connectie met de natuur faciliteren en stimuleren? Kunnen dagelijkse routines ook meer buiten plaatsvinden?

Wat als het Victoriapark een flexibel landschap is met dubbelfuncties waar verschillende groepen op verschillende momenten gebruik van gaan maken? Kortom, hoe wordt het een spannende, natuurlijke plek om op ieder moment van de dag (of nacht) te ontdekken?

Het park vanaf boven

Het valt op hoeveel mensen we spreken die zich het park verbeelden vanaf boven. In de toekomst zullen er meer dan 500 huishoudens zijn die uitkijken op het park. Tel daar alle ondernemers en werknemers bij op en je hebt het misschien wel over een grotere groep mensen die het park vanaf boven 'gebruiken' dan mensen die er echt met beide voeten in staan. Hoe kan het ontwerp bijdragen aan een interessante beleving van begroeiing/verlichting/indeling vanuit ieder perspectief, óók (of juist) vanaf boven? Of kan het zelfs verder gaan dan dat, door gebruikers van boven écht onderdeel te maken van wat er op het maaiveld gebeurt? Het kunnen bijhouden van de stand van het voetbal, of door oplichtende verlichting kunnen zien hoe mensen zich door het park bewegen?



Park als proeftuin

Stad- en buurtbewoners streven allen een hoogwaardig park na, er is draagvlak om de dingen écht anders te doen. Veel mensen spreken een duidelijke wens uit voor het Victoriapark als proeftuin, een plek voor experiment en daarmee een visitekaartje voor de stad Eindhoven. Dit uit zich in twee richtingen; enerzijds innoveren op het gebied van duurzaamheid, anderzijds op sociaal gebied. Een speelse serendipiteit in het park brengen, het stimuleren van de ontmoeting zonder te dirigeren. Daarbij wordt ook het organische ontstaan van functies gewaardeerd. Tijdelijkheid als kwaliteit, om te experimenteren en innoveren.

Het park écht inbedden in haar omgeving

De beleving van het park houdt duidelijk niet op bij de grens van het groen met de gebouwde omgeving. We zien een kans om het park qua ontwerp én programmering langzaam te laten verlopen in de omliggende stad. Het Victoriapark heeft de potentie om als 'buffer' te werken in het schaalverschil van de (toekomstige) gebouwde omgeving, maar ook om de omliggende 'probleemgebieden' te betrekken en positief te beïnvloeden. Daarnaast draagt een letterlijk verloop van het groen bij aan het gevoel dat je echt deze verborgen schat ingelokt wordt, het park als ontdekkingstocht.

Qua programmering ligt er een grote kans om de omliggende organisaties (DAE, bibliotheek, horeca) te betrekken. Vanuit deze organisaties is er een wens -of zelfs urgentie-, en voor het park zelf kan dit een versterkende, hybride toevoeging zijn als invulling.

colofon

Belevingsonderzoek & ontwerp:

Alissa van Asseldonk (Alissa+Nienke)

Renee Scheepers (Scheepers&Renee)

In opdracht van:

Gemeente Eindhoven

Betrokkenen gemeente Eindhoven:

Maurice Delil sr. Projectmanager gebiedsontwikkeling Emmasingelkwadrant

Jesper Remmen jr. Projectmanager gebiedsontwikkeling Emmasingelkwadrant

Latifa Yahia gebiedscoördinator

Luuk Postmes, Rolf Simons, Willem van der Veen, Erik Vis

**Met dank aan:**

Alle bewoners, ondernemers en toevallige passanten in en rondom het Victoriapark. En aan iedereen die zich betrokken voelde en ons enthousiast van input en verhalen heeft voorzien.

Maart 2019

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd zonder schriftelijke toestemming van de auteurs. Ontwerpers zijn niet verantwoordelijk voor eventuele onjuistheden.

victoriapark

“Een park voor de stad en een tuin voor de buurt”,
wat betekent dat eigenlijk?

Om te onderzoeken wat de ideale beleving van het Victoriapark zou moeten zijn volgens stad- en buurtbewoners, trekken we letterlijk het toekomstige park in. Door het ontwerp van diepte-interviews, straatgesprekken en een buurtinspraakavond rekken we de verbeelding op van de toekomstige gebruikers van het park:

“Het park is af. Jij stapt ’s ochtends je voordeur uit. Wat zie je, wat hoor je, wat ruik je?”. Maar ook: “Vandaag ben je vrij en het regent pijpenstelen. Wat zou er dan in het park te doen zijn?”.

Kortom, “Hoe wil jij het park in 2030 beleven?”.

Door interventies te gebruiken als onderzoeksmethode krijgen we niet alleen inzicht in wat er speelt bij buurt- en stadbewoners, maar creëren we ook momentum voor de komst en ontwikkeling van deze openbare oase midden in de stad.

Deze publicatie geeft een overzicht van dat proces, en combineert de harde en zachte data uit ons kwalitatieve onderzoek. Toekomstvisies en dagelijkse behoeftes worden langs tijdsdiagrammen en bezoekersaantallen gelegd om in kaart te brengen waar de uitdagingen en mogelijkheden liggen voor het ontwerp van het park. Dit leidt tot directe input voor de tekentafel: tastbare ideeën en kansen voor de inrichting en programmering van het toekomstige Victoriapark.



Alissa van Asseldonk (Alissa+Nienke)
Renee Scheepers (Scheepers&Renee)

